# Облікова картка дисертації

## I. Загальні відомості

**Державний обліковий номер:** 0826U000650

**Особливі позначки:** відкрита

**Дата реєстрації:** 24-03-2026

**Статус:** Наказ про видачу диплома

**Реквізити наказу МОН / наказу закладу:** Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького наказ №31/01-05

## II. Відомості про здобувача

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Назімов Сергій Сергій огли

2. Serhii S. Nazimov

**Кваліфікація:**

**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0001-6555-0482

**Вид дисертації:** доктор філософії

**Аспірантура/Докторантура:** так

**Шифр наукової спеціальності:** 091

**Назва наукової спеціальності:** Біологія

**Галузь / галузі знань:** біологія

**Освітньо-наукова програма зі спеціальності:** Біологія

**Дата захисту:** 07-05-2026

**Спеціальність за освітою:** Ботаніка

**Місце роботи здобувача:** Природний заповідник "Дніпровсько-Орільський"

**Код за ЄДРПОУ:** 02040038

**Місцезнаходження:** територія Обухівської селищної ради, с. Обухівка, Дніпровський р-н., 52030, Україна

**Форма власності:**

**Сфера управління:** Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів

**Ідентифікатор ROR:** Не застосовується

## III. Відомості про організацію, де відбувся захист

**Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради):** PhD 12444

**Повне найменування юридичної особи:** Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

**Код за ЄДРПОУ:** 02125237

**Місцезнаходження:** вул. Гетьманська, Мелітополь, Мелітопольський р-н., 72312, Україна

**Форма власності:** Державна

**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України

**Ідентифікатор ROR:**

## IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

**Повне найменування юридичної особи:** Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

**Код за ЄДРПОУ:** 02125237

**Місцезнаходження:** вул. Гетьманська, Мелітополь, Мелітопольський р-н., 72312, Україна

**Форма власності:** Державна

**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України

**Ідентифікатор ROR:**

## V. Відомості про дисертацію

**Мова дисертації:** Українська

**Коди тематичних рубрик:** 34.33.15, 34.35.25, 34.35.51

**Тема дисертації:**

1. Консортивні зв'язки піщаного мідляка Opatrum sabulosum (Tenebrionidae, Coleoptera) в умовах степового Подніпров'я

2. Consortial relationships of Opatrum sabulosum (Tenebrionidae, Coleoptera) in the Steppe Dnipro region

**Реферат/анотація:**

1. Досліджено консортивні зв'язки піщаного мідляка Opatrum sabulosum у природних і антропогенно трансформованих екосистемах Степового Подніпров'я. Встановлено особливості його трофічних взаємодій, мікрооселищ та зв'язків з іншими компонентами епігейної фауни. Показано, що важливою складовою трофічного режиму виду є фітосапрофагія (детритофагія), яка забезпечує підтримання життєдіяльності за умов дефіциту доступних кормових ресурсів. Виявлено здатність імаго витримувати тимчасову відсутність води, що пов'язано з фізіолого-екологічними адаптаціями до посушливих умов степових біотопів. Встановлено, що O. sabulosum характеризується широким спектром живлення: імаго поїдає більшість запропонованих культурних і значну частину дикорослих рослин. Вид не демонструє чіткої переваги сільськогосподарським культурам порівняно з природною рослинністю, включно з рудеральними видами, а

також здатний споживати морфологічно та хімічно захищені рослини. Додатковим джерелом живлення є листя дерев і чагарників, що може сприяти підтриманню популяцій у лісосмугах та на узліссях. У травному тракті чорнишів регіону виявлено різноманіття грегарин, проте для O. sabulosum характерна наявність лише одного виду — Stylocephalus oblongatus, що свідчить про відносно спрощений ендосимбіотичний комплекс. Проаналізовано трофічні зв'язки з безхребетними хижаками-генералістами. Встановлено, що ряд видів, зокрема туруни B. cephalotes, C. ambiguus та H. rufipes, здатні активно живитися імаго O. sabulosum і можуть відігравати роль у природній регуляції його чисельності. Отримані результати свідчать, що O. sabulosum є екологічно пластичним видом, який займає важливе місце в трофічних мережах епігейної фауни. Вид переважно не становить значної загрози для сільськогосподарських культур, натомість бере участь у регуляції рудеральної рослинності та виступає кормовим ресурсом для корисних хижих комах.

2. The consortial relationships of Opatrum sabulosum in natural and anthropogenically transformed ecosystems of the Steppe Dnipro region were investigated, considering its food spectrum, microhabitats, and interactions with other epigeic fauna. Phytosaprophagy (detritophagy) was identified as an important component of its trophic strategy, ensuring survival under variable environmental conditions, particularly during food shortages. The dynamics of body mass changes in imago under water deprivation were analyzed, revealing physiological and ecological adaptations that provide temporary resistance to drought in steppe habitats and agrocenoses. It was established that O. sabulosum has a broad feeding spectrum, consuming the majority of tested cultivated plants and a substantial portion of wild herbaceous species. Despite a seasonal decrease in activity during the second half of summer, trophic activity remains relatively high, indicating ecological plasticity. The species does not exhibit a clear preference for cultivated plants over natural vegetation, including ruderal species, which is significant for assessing its pest status. It is also capable of feeding on morphologically and chemically protected plants, as well as on leaves of trees and shrubs, likely supporting populations through the utilization of leaf litter in shelterbelts and forest edges. Seven species of gregarines were recorded in darkling beetles of the region, but only Stylocephalus oblongatus was found in O. sabulosum, indicating a relatively simplified endosymbiotic complex. Trophic interactions with invertebrate generalist predators were analyzed, demonstrating that several species, particularly B. cephalotes, C. ambiguus, and H. rufipes, actively prey on O. sabulosum and may regulate its populations in agrocenoses. Overall, O. sabulosum is an ecologically plastic species occupying an important position in epigeic trophic networks. It generally poses low risk to agricultural crops, while contributing to the regulation of ruderal vegetation and serving as a food resource for beneficial predatory insects.

### Державний реєстраційний номер ДіР:

### Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Раціональне природокористування

### Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Широке застосування технологій більш чистого виробництва та охорони навколишнього природного середовища

### Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

### Публікації:


- Nazimov S. (2024) Gregarines of mass species of darkling beetles (Coleoptera, Tenebrionidae) of Ukraine. Ecologica Montenegrina, 73, 26-38. https://doi.org/10.37828/em.2024.73.3 (Scopus – 2-й квартиль).
- Nazimov S. (2024) Experimental assessment of the ability of generalist predators to control Opatrum sabulosum (Coleoptera: Tenebrionidae). Baltic Journal of Coleopterology, 24(1), 77-90. https://doi.org/10.59893/bjc.24(1).007 (Scopus – 2-й квартиль).
- Brygadyrenko V., Nazimov S. (2015) Trophic relations of Opatrum sabulosum (Coleoptera, Tenebrionidae) with leaves of cultivated and uncultivated species of herbaceous plants under laboratory conditions. ZooKeys, 481, 57–68. https://doi.org/10.3897/zookeys.481.7015 (Scopus – 2-й квартиль) (особистий внесок: аналітичний огляд, збір та обробка експериментальних даних, формулювання висновків).

- Nazimov S. (2024) Gregarine Stylocephalus oblongatus (Apicomplexa: Eugregarinida: Gregarinidae) from the intestine of Opatrum sabulosum (Coleoptera: Tenebrionidae) in the reclamation areas of Pokrovsky mining and processing plant: the first report and morphometric variability of gamonts. Zoodiversity, 58(4):335-348. https://doi.org/10.15407/zoo2024.04.335 (Scopus – 3-й квартиль).
- Brygadyrenko V., Nazimov S. (2014). Nutrition of Opatrum sabulosum (Coleoptera, Tenebrionidae) when fed on leaves of trees, shrubs and liana plants in the conditions of a laboratory experiment. Baltic Journal of Coleopterology, 14(1), 59–72. (Scopus – 3-й квартиль) (особистий внесок: аналітичний огляд, збір та обробка експериментальних даних, формулювання висновків).
- Nazimov S., Brygadyrenko V. (2013). Does saprophagy play a significant role in nutrition of Opatrum sabulosum (Coleoptera, Tenebrionidae)? Bulletin of Dnipropetrovsk University. Biology, Ecology, 21(1), 43□50. https://doi.org/10.15421/011308 (особистий внесок: аналітичний огляд, збір та обробка експериментальних даних, формулювання висновків)
- Назімов С. (2024) Вплив таких факторів, як екоморфічна приналежність та розмірні характеристики, на здатність хижаків-генералістів здійснювати контроль піщаного чорниша Opatrum sabulosum (Coleoptera, Tenebrionidae). Матеріали міжнародної наукової конференції «Актуальні питання біотехнології, екології та природокористування». Харків, 25–26.04.2024 р., 37–37.
- Назімов С. (2024) The ability of generalist predators to pray on adults of the Opatrum sabulosum in natural steep ecosystems and agro cenoses in the Steepe Dnipro Region. Матеріали XX Міжнародної наукової конференції студентів і аспірантів «Молодь і поступ біології», присвяченої 90-річчю від дня народження професора Ореста Демківа. Україна, Львів, 18–20.04.2024 р., 235–236.
- Назімов С. (2024) New gregarines species (Apicomplexa: Eugregarinida) of darkling beetles in Steepe Dnipro region. Матеріали міжнародної наукової конференції «Тернопільські біологічні читання – Ternopil Bioscience – 2024». Тернопіль, 18–19.04.2024 р., 126–37.
- Назімов С. (2023) Трофічні переваги Opatrum sabulosum (Coleoptera, Tenebrionidae) при живленні листям культурних та дикорослих трав'янистих рослин в лабораторних умовах. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції «X з'їзд Українського ентомологічного товариства». Київ, 2–6.10.2023 р., 105–107.
- Назімов С. (2023). Opatrum sabulosum (Coleoptera, Tenebrionidae): current status of distribution in Europe and harmfulness to crops. Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні проблеми охорони біорізноманіття та наукових досліджень в умовах воєнного та післявоєнного часу», присвячена 100-річчю Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. Україна, Запоріжжя, 28–29.09.2023 р., 12–14.
- Назімов С. (2023) The ability of O. sabulosum (Coleoptera, Tenebrionidae) to feed on the leaves of woody and shrubby vegetation. International scientific conference "Natural sciences: history, the present time, the future, EU experience": conference proceedings. 6–7.09.2023, Wloclawek, the Republic of Poland. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 27–30. DOI https://doi.org/10.30525/978-9934-26-344-6-6
- Назімов С. (2023) Грегарини паразити піщаного чорниша O. sabulosum (Coleoptera, Tenebrionidae) на території Степового Подніпров'я. Матеріали всеукраїнської науково-практичної online-конференції, присвяченої 110-річчю від дня народження видатних вчених-ентомологів академіка НАН України Вадима Петровича Васильєва і професора Миколи Платоновича Дядечка. Київ, 21.03.2023 р., 65–67.
- Назімов С., Бригадиренко В. (2013). Значення сапрофагії у живленні Opatrum sabulosum (Coleoptera, Tenebrionidae). Біорізноманіття та роль тварин в екосистемах: Матеріали VII Міжнародної наукової конференції "Zoocenosis–2013". Дніпро, 22–25.10.2013 р., Адверта, 149–150. (особистий внесок: аналітичний огляд, збір та обробка експериментальних даних, формулювання висновків).
- Назімов С., Лоза І. (2013). Особливості формування фауни безхребетних на ділянках рекультивації Орджонікідзевського гірничо-збагачувального комбінату. Біорізноманіття та роль тварин в екосистемах: Матеріали VII Міжнародної наукової конференції "Zoocenosis–2013". Дніпро, 22–25.10.2013 р., Адверта, 150–151. (особистий внесок: аналітичний огляд, збір та обробка експериментальних даних,

формулювання висновків).

**Наукова (науково-технічна) продукція:**

**Соціально-економічна спрямованість:**

**Охоронні документи на ОПІВ:**

**Впровадження результатів дисертації:** Впровадження не планується

**Зв'язок з науковими темами:**

## VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Жуков Олександр Вікторович

2. Olexander V. Zhukov

**Кваліфікація:** д.б.н., проф., 03.00.16

**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0003-3661-3012

**Додаткова інформація:** https://www.webofscience.com/wos/author/record/1078535; https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56377125500; https://scholar.google.com/citations?hl=ru&user=jizzMIkAAAAJ&view_op=list_works&sortby=pubdate

**Повне найменування юридичної особи:** Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

**Код за ЄДРПОУ:** 02125237

**Місцезнаходження:** вул. Гетьманська, Мелітополь, Мелітопольський р-н., 72312, Україна

**Форма власності:** Державна

**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України

**Ідентифікатор ROR:**

## VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

**Офіційні опоненти**

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Дідур Олег Олексійович

2. Oleh O. Didur

**Кваліфікація:** к. б. н., н.с, 03.00.16

**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0001-7425-9013

**Додаткова інформація:** https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56993679300 https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=8bTUGAEAAAAJ

**Повне найменування юридичної особи:** Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

**Код за ЄДРПОУ:** 02066747

**Місцезнаходження:** проспект Науки, Дніпро, Дніпровський р-н., 49045, Україна

**Форма власності:** Державна

**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України

**Ідентифікатор ROR:**

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Грицан Юрій Іванович

2. Yurii I. Hrytsan

**Кваліфікація:** д. б. н., професор, 03.00.16

**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0002-7443-0930

**Додаткова інформація:** https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57200411797; https://scholar.google.com/citations?view_op=list_works&hl=ru&hl=ru&user=x0y6L48AAAAJ&sortby=pubdate

**Повне найменування юридичної особи:** Дніпровський державний технічний університет

**Код за ЄДРПОУ:** 02070737

**Місцезнаходження:** вул. Дніпробудівська, Кам'янське, 51918, Україна

**Форма власності:** Державна

**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України

**Ідентифікатор ROR:**

**Рецензенти**

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Подорожний Сергій Миколайович

2. Serhii M. Podorozhnyi

**Кваліфікація:** к. б. н., доц., 03.00.05

**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0002-7702-7602

**Додаткова інформація:** https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57218879843; https://scholar.google.com/citations?hl=uk&user=voWWsj8AAAAJ; https://www.webofscience.com/wos/author/record/D-5412-2018

**Повне найменування юридичної особи:** Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

**Код за ЄДРПОУ:** 02125237

**Місцезнаходження:** вул. Гетьманська, Мелітополь, Мелітопольський р-н., 72312, Україна

**Форма власності:** Державна

**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України

**Ідентифікатор ROR:**

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Дюжикова Тетяна Миколаївна

2. Tatjana M. Duzhykova

**Кваліфікація:** к. пед. н., доцент, 13.00.04

**Ідентифікатор ORCID ID:** Не застосовується

**Додаткова інформація:**

**Повне найменування юридичної особи:** Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

**Код за ЄДРПОУ:** 02125237

**Місцезнаходження:** вул. Гетьманська, Мелітополь, Мелітопольський р-н., 72312, Україна

**Форма власності:** Державна

**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України

**Ідентифікатор ROR:**

## VIII. Заключні відомості

| | |
|---|---|
| **Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради** | Зимароєва Анастасія Анатоліївна |
| **Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні** | Зимароєва Анастасія Анатоліївна |
| **Відповідальний за підготовку облікових документів** | Григор'єва Яна Вікторівна |
| **Реєстратор** | Юрченко Тетяна Анатоліївна |
| **Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності** | Юрченко Тетяна Анатоліївна |